

вивчення побуту, культури, звичаїв рідного народу є важливим напрямом патріотичного виховання [1, с. 10].

Ураховуючи вищесказане, ми погоджуємося, що дошкільний вік дитини є найсприятливішим періодом, коли дитина ніби «губка» вбирає у себе знання, тому важливо як вихователям дитячого садка, так і батькам надавати дітям якомога більше знань про Україну.

Вважаємо, що національно-патріотичне виховання дітей має відбуватися не тільки у закладі дошкільної освіти, але й вдома, тому що саме в сім'ї починає формуватися особистість, саме сім'я формує почуття, свідомість, риси характеру дитини, що керуватимуть її вчинками й поведінкою у суспільстві в майбутньому, а також сприятимуть формуванню її відношення до інших людей та своєї Батьківщини, прищеплення любові до рідних, домівки, природи, людей.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок про те, що національне виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання і виховання дітей та молоді, спрямовуватися на формування гармонійної та цілісної особистості, її здібностей та обдаровань, усебічний розвиток, що сприятиме збагаченню інтелектуального потенціалу народу, його духовності та культури. З самого раннього дитинства мають формуватися почуття любові до батьківщини, поваги до свого народу та до його історії, усвідомлення себе часткою великої та давньої нації.

Список використаних джерел

1. Каплуновська О. Орієнтири патріотичного виховання: особливості організації роботи з дошкільнятами. *Дошкільне виховання*. 2020. № 8. С. 8-11.
2. Козаченко Л., Клименко Ж. Формування національної свідомості дошкільників засобами музейної педагогіки. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 4. С. 11-16.
3. Лаппо В. В. Формування у старших дошкільників ціннісного ставлення до рідного краю засобами етнокультури (на прикладі гуцульського етноregionу) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Дошкільна педагогіка». Київ, 2017. 20 с.
4. Тесленко С. Виховання національно-патріотичних почуттів старших дошкільників у процесі ознайомлення з рідним краєм. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць*. Дрогобич, 2018. Том 3, № 20. С. 131-137.

KSZTAŁTOWANIE SIĘ SFERY WARTOŚCI STUDENTA UCZELNI WYŻSZEJ JAKO SKŁADOWEJ KOMPETENCJI ZAWODOWEJ

Panczuk N. P.

kandydat nauk psychologicznych, profesor nadzwyczajny,
Narodowy Uniwersytet imienia Iwana Ohienki w Kamieńcu Podolskim,
Kamieniec Podolski, Ukraina

Panczuk S. O.

studentka,
Narodowy Uniwersytet imienia Iwana Ohienki w Kamieńcu Podolskim,

Kamieniec Podolski, Ukraina

Zwrócenie uwagi na problem rozwoju cennych kompetencji determinują przemiany społeczno-gospodarcze w kraju, które znacząco wpłynęły na oświatę ukraińską i stworzyły realne przesłanki do jej odnowy. Współczesny model kształcenia specjalisty opiera się przede wszystkim na podejściu kompetencyjnym, które zakłada poznawczo-aktywną organizację procesu edukacyjnego, w trakcie którego student nabywa nie tylko solidną wiedzę, ale także trwałe umiejętności praktyczne. Istotne staje się wykorzystanie nie tylko rzeczywistych zasobów ludzkich, ale także rozwój i wdrożenie ich potencjalnych zasobów, co docelowo zapewni pomyślne nabywanie kompetencji zawodowych przyszłych specjalistów.

Podejście kompetencyjne w edukacji wiąże się z podejściem do uczenia się zorientowanym na osobę i na działanie, ponieważ z jednej strony dotyczy osobowości studenta, a z drugiej może być realizowane i weryfikowane jedynie w procesie konkretny uczeń wykonujący określony zestaw czynności [4, s. 149]. Kompetencja to wiedza, doświadczenie w określonej dziedzinie. Poziom kompetencji jest cechą charakterystyczną wyników praktyki zawodowej jednostki. Kompetencje rozumiane są jako zespół kompetencji, obecność wiedzy i doświadczenia niezbędnych do skutecznego działania zawodowego [3, s. 85].

Kompetencje rozumiane są jako suma zdolności, wiedzy i umiejętności wystarczających do wykonywania określonych funkcji produkcyjnych oraz zespół określonych cech psychicznych, które umożliwiają samodzielne i odpowiedzialne działanie w każdej sytuacji życiowej. Naukowcy rozróżniają kompetencje zawodowe, społeczne i osobiste. Kompetencje osobiste psychologa można rozpatrywać jako system jego wartości, zdolności, zainteresowań, zdolności do samoregulacji i samokontroli itp. Kompetencje najczęściej rozumiane są jako integralna cecha człowieka, która przejawia się w jego ogólnej zdolności i gotowości do działania, opartej na wiedzy, wartościach i doświadczeniach zdobytych w procesie uczenia się i socjalizacji oraz zorientowanej na samodzielne i pomyślne uczestnictwo w życiu społecznym. Kształtowanie kompetencji w procesie edukacyjnym stawia na pierwszym miejscu nie świadomość ucznia, ale jego umiejętność rozwiązywania problemów z różnych dziedzin [4, s. 150].

Psychologię kształtowania gotowości do aktywności zawodowej, opanowania wiedzy zawodowej, zdolności i umiejętności osób poszukujących wyższego wykształcenia badali badacze ukraińscy, w szczególności: H. Ball, V. Bochelyuk, L. Dolynska, H. Kostyuk, M. Levchenko, S. Maksymenko, V. Molyako, O. Moroz, O. N. Pobirchenko, M. Savchyn itp.

Wybór istotnych dla podmiotu wartości dokonywany jest zgodnie z jego kompetencjami wartościowymi i kształtuje się pod wpływem doświadczeń społeczno-kulturowych jednostki. Wartości są obiektywną podstawą kształtowania wartościowych kompetencji, ale są one przyswajane tylko pod warunkiem ich akceptacji przez jednostkę, zgodności potrzeb i zainteresowań z wartościowymi kompetencjami, czyli jeśli jednostka się z nimi identyfikuje, ujawnia w nich osobiste znaczenie. Kompetencje wartościowe są związane z orientacjami wartościowymi osoby uczącej się, jej zdolnością widzenia i

rozumienia otaczającego świata, poruszania się w nim, umiejętnością wyboru celu i znaczących postaw dla swoich działań i czynów, podejmowania decyzji [4, s. 152].

„Poziom wykształcenia i wychowanie moralne przyszłego personelu odgrywa decydującą rolę w ich szkoleniu, ponieważ są one związane z kształtowaniem systemu wartości i rozwojem osobistych cech człowieka, które w szczególności przejawiają się w jego stosunek do innych ludzi, przede wszystkim do swoich potencjalnych współpracowników i podwładnych” [1, s. 35]. Wartości społeczne należy przełożyć na wartości osobiste, na wartości konkretnej osoby, ponieważ wartość, która nie jest realizowana i nie przetwarzana przez świadomość, nigdy nie stanie się rdzeniem aktywnej pozycji osoby. Bez tego asymilacja norm moralnych tkwiących w tym czy innym społeczeństwie jest niemożliwa [4, s. 152].

Orientacje wartościowe, które kontynuują swoje kształtowanie się w procesie kształcenia w szkole wyższej, odgrywają kluczową rolę w rozwoju osobowości. Ucieleśniając podstawowe potrzeby, ujawniają strategie i wartości życiowe, wskazówki i treści dla rozwoju i samorozwoju jednostki, które realizuje w swoich działaniach. Orientacje wartości osobowości przyszłego nauczyciela to takie wartości społeczne, które służą jako strategiczne cele działań nauczyciela, zajmują decydujący poziom w systemie motywacyjno-regulacyjnym zachowania i działalności zawodowej oraz wpływają na treść i orientację jego potrzeb, motywy i zainteresowania.

Wartości są ważnym czynnikiem regulacji społecznych i relacji międzyludzkich. Określają orientację jednostki, motywację jej zachowania, cele działania, ideały, zainteresowania itp. System wartości każdego człowieka kształtuje się w procesie jego socjalizacji (czyli nabywania doświadczeń społecznych). Wartości wyrażają społeczne znaczenie przedmiotów, zjawiska rzeczywistości i ich osobiste znaczenie dla osoby. Niezależnie od innych, każdy człowiek dokonuje samodzielnego wyboru i sam określa wartość otaczających go rzeczy. Ponadto wartości jednostki są dla niej istotne i mogą nie odpowiadać społecznemu znaczeniu ideałów społecznych, zainteresowań, obiektywnej treści norm moralnych, zasad. Ponieważ znakiem wartości jest to, że determinują one przekonania, postawy człowieka, nie jest łatwo je zmienić. Osoba w nowych sytuacjach może się im poddać, ale są to stabilne formacje strukturalne, które kierują jego zachowaniem, osądami i myślami. Dlatego w ocenach innych ludzi, rzeczywistych warunków, sytuacji człowiek kieruje się własnym systemem wartości, wierzy w ich wagę i sprawiedliwość. Jeśli czyjeś sądy i czyny stoją w sprzeczności z wyznawanymi przez niego wartościami, zaczyna ich bronić, udowadniać ich słuszność [2, s. 19].

Ponieważ wpływ wartości dobroci, powinności moralnej, odpowiedzialności, sprawiedliwości, honoru, godności człowieka na zachowanie ludzi i ich relacje jest znaczący, stanowią one humanistyczną podstawę komunikowania się [1, s. 90].

Wymiar humanitarno-wartościowy kieruje treści dyscyplin edukacyjnych w kierunku humanistycznych priorytetów, gdyż przyszli pracownicy już w murach placówki oświatowej muszą przygotowywać się do samodzielnego inicjowania i prowadzenia praktycznych działań poprzez poszukiwanie lepszego miejsca pracy, sposobów rozwój zawodowy, poprawa kontaktów międzyludzkich, aktywne współdziałanie na rynku pracy z innymi podmiotami [1, s. 94].

Cenna istota wiedzy zawodowej staje się jasna, gdy jednostka jest aktywnie zaangażowana w proces uczenia się [1, s. 96].

Głównymi czynnikami interakcji pedagogicznej są zapewnienie wartości humanitarnej treści szkolenia zawodowego, tworzenie systemu wartości i orientacja na wartości nauczycieli szkół zawodowych. Lepiej kształtować kompetencje zawodowe za pomocą aktywnych metod uczenia się [3].

Pojęcia „kompetencji wartościowych” i „orientacji wartościowych” są więc zbliżone, ale bez wątpienia „kompetencje” mają szersze znaczenie niż „orientacje”. Te ostatnie skupiają się jedynie na zachowaniu jednostki, aby zobaczyć i zrozumieć otaczający świat i są zbyt skoncentrowane na kierunku ekonomicznym. W oparciu o kluczową cechę kompetencji, jaką jest zdolność realizacji, zdolności ludzkie, wartości należy uznać za kompetencje ludzkie. Wyrażają one przecież pewien aspekt zdolności, zdolności, a mianowicie: wartość ilościową i cechy jakościowe pragnienia realizacji, bez których realizacja w zasadzie nie może się odbyć. Innymi słowy, osoba przede wszystkim nie robi tego, co wie lub wie, ale czego chce, do czego dąży, nawet jeśli nie jest zaznajomiony z przedmiotem działania i nie ma wiedzy potrzebnej do osiągnięcia pożądanego celu. Wynika z tego, że wartości to kompetencje motywujące, pewne motywy przewodnie i przyspieszające ludzkie zachowanie, aktywność, w szczególności zawodową. Nauka pedagogiczna, opierając się na danych psychologii, łączy treść orientacji wartościowych jednostki ze sferą motywacyjną i potrzebą, gdyż wartości są zjawiskiem bezpośrednio oddziałującym na motywy samoaktywności jednostki, gdyż źródłem aktywności jednostki to potrzeby, dzięki którym powstają określone wartości. Poza komponentem motywacyjno-emocjonalnym treść kompetencji wartościowych obejmuje również działania poznawcze i twórcze, czyli pojęcie „kompetencji wartościowych” jest szersze.

Współczesne trendy w humanizacji szkolnictwa wyższego wskazują na wzmożoną dbałość o kształtowanie wartości przyszłych specjalistów w zdobywaniu profesjonalizmu. Opanowanie wartości zawodu nauczyciela w procesie wychowawczym jest możliwe poprzez rozpoznanie i stworzenie takich warunków psychologiczno-pedagogicznych, w których wartości nabierają istotnego charakteru systemowego i wywierają regulacyjny wpływ na samodzielność jednostki.

Świadomość jednostki swojego miejsca w przyszłości przyczynia się do kształtowania u uczniów świadomej potrzeby zdobywania wiedzy, rozwijania własnych poglądów i przekonań; pojawienie się zainteresowań zawodowych; określenie perspektyw życiowych; świadomość jednostki co do jej możliwości osiągnięcia określonego celu.

Listawykorzystanych źródeł

1. Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентоздатних фахівців: монографія / Дегтярьова Г. С., Козяр М. М., Матійків І. М., Руденко Л. А., Шиделко А. В.; за ред. Руденко Л. А. Київ: 2012. 170 с.

2. Грабовська С. Л., Равчина Т. В. Конфлікти без насильства: посібник / за ред. Ю. Р. Шведа. Львів : Фонд «Україна Європа», 2001. 276 с

3. Кайріс О. Д. Студентська група як чинник набуття професійної компетентності. *Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх*

психологів : монографія / авт. кол.; під наук. ред. Лозової О. М. Вінниця : Віндрук, 2014. С. 85-96.

4. Потапчук Т., Лякішева А. Формування ціннісних компетентностей майбутнього соціального педагога як науково-педагогічна проблема. *Педагогічний часопис Волині*. №2(13). 2019. С.149-154.

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Парфьонова О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний університет радіоелектроніки,
м. Харків, Україна

Мельник С. С.

Харківський національний університет радіоелектроніки,
м. Харків, Україна

Організація ефективного контролю за навчальною діяльністю студентів є обов'язковим та необхідним елементом навчального процесу. Контрольні заходи дають можливість не тільки визначити рівень знань студентів, але й прищепити їм навички самоконтролю, що є дуже важливою якістю для подальшого професійного росту.

Із досвіду роботи можна стверджувати, що навіть студенти з високим рівнем знань потребують систематичного контролю навчальних досягнень, адже це стимулює їх до виконання робіт на високому рівні, сприяє постійному збагаченню словникового запасу та систематизації знань з граматики. Під час роботи зі студентами немовних спеціальностей доцільним є проведення поточного контролю, оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань, контроль самостійної роботи та підсумковий контроль, що проводиться наприкінці семестру.

Поточний контроль навчальних здобутків студентів можна поділити на попередній, поточний та тематичний. Вважаємо, що попередній контроль доцільно проводити як на першому занятті курсу з метою діагностування знань студентів та розуміння їх вихідного рівня взагалі, так і перед вивченням окремої граматичної теми з метою коригування рівня складності вправ та завдань комунікативного характеру [1; 3].

Ефективним є також організація поточного контролю на кожному занятті з іноземної мови з метою відображення правильності відповідей, повноти розкриття матеріалу, що вивчається, та розуміння того, наскільки самостійно студентом було виконано завдання. Поточний контроль може організовуватися як фронтально, так і індивідуально з кожним студентом академічної групи. Безперечною перевагою фронтального контролю є охоплення всіх студентів та невелика кількість часу на його проведення у порівнянні з індивідуальним контролем.

Фронтальний контроль може проводитися як письмово, так і усно. Вважаємо, що дві форми проведення фронтального контролю є дієвими та необхідними, адже дають можливість перевірити як навички письма, так і усне мовлення учасників освітнього процесу. З досвіду роботи можна стверджувати, що в тому разі, якщо